

Pieter Verbost

Pieter Verbost (IvD Universiteit Nijmegen), e-mail: pieter.verbost@radboudumc.nl

In de proefdierwereld zijn we inmiddels gewend aan het idee dat honden en katten die proefdier zijn geweest worden uitgeplaatst bij particulieren. Een soort tweede leven, mits de gezondheid - fysiek en gedragsmatig - dat toelaat. Er zijn organisaties (twee in Nederland: Stichting Hulp en Herplaatsing Huisdieren en Stichting Realisatie Dierenwelzijn Projecten) die deze dieren goed opvangen en juridisch verantwoord herplaatsen bij mensen thuis. Een goede zaak naar mijn mening, zolang er niet gesuggereerd wordt dat deze dieren gered zouden zijn uit de handen van de gruwelijke onderzoekers. Nee, het gaat hier om dieren waarmee verantwoord en volledig vergund onderzoek is gedaan en die daarbij niets hebben ondergaan wat een tweede leven buiten de onderzoeksinstelling in de weg staat.

Maar wat te denken van het herhuisvesten van muizen, ratten en konijnen die in experimenten zijn ingezet? Daar zitten genoeg dieren bij die nog goed gezond zijn en toch niet meer nuttig zijn voor andere (vervolg)experimenten om diverse redenen. Denk aan leeftijd, geslacht, genotype, eerder opgewekte immunoreacties, unilaterale nefrectomie, etc. Er zijn geen getallen van bekend, maar vermoedelijk hebben we het in Nederland over vele honderden dieren per jaar die geëuthanaseerd worden omdat ze niet voor andere experimenten ingezet kunnen worden, terwijl ze verder nog gezond zijn.

De organisatie 'Animal Rights' is begonnen met het promoten van de herplaatsing van knaagdieren en konijnen, net zoals dat met honden en katten gebeurt. Ik vind dat geen geweldig idee en ik zal proberen uit te leggen waarom niet; in de kern denk ik dat er betere mogelijkheden zijn. Bij herplaatsing van knaagdieren zijn natuurlijk de voor de hand liggende problemen te noemen: hoe controleer je de plaatsen waar de dieren terecht gaan komen - worden ze niet in een te klein hokje gestopt en solitair gehouden als de 'cage mate' komt te overlijden, hoe wordt het humane eindpunt aan het eind van het leven van deze dieren bepaald - en hoe houd je het juridisch verantwoord? Maar deze zaken zijn waarschijnlijk allemaal nog wel te realiseren. We hielden 20 jaar geleden herhuisvesting van honden en katten ook niet voor mogelijk.

»

We zouden het probleem van overschotten primair bij de bron moeten aanpakken. Dan denk ik met name aan de fokoverschotten van gewone - niet genetisch gemodificeerde - muizen en ratten. Dan hebben we het over vele duizenden dieren die gedood worden omdat ze niet ingezet of besteld worden. Dat komt doordat er vele lijnen aangehouden worden - vooral bij commerciële fokkers - die op afroep beschikbaar moeten zijn voor onderzoekers. Deze werkwijze is tientallen jaren geleden zo ontstaan, in een tijd dat er nog niet veel zorgen waren over muizen en ratten die onnodig werden gedood. In de huidige tijd doet het denken aan hoe het gaat in de supermarkt: we verwachten tegenwoordig dat zelfs op zondagmiddag om half 6 nog alle vakken gevuld zijn, ook bij de versproducten. Dat leidt zoals bekend tot enorme voedselvermieting. Volgens die gedachtegang zou je je kunnen afvragen of het nog wel past in onze huidige ethiek (van proefdieren) dat de benodigde muizen of ratten (van de gewenste stam/leeftijd/gewicht/geslacht) altijd binnen een week of enkele weken geleverd worden. Uiteraard doen de fokkers hun best de overschotten zoveel mogelijk te beperken; zij zijn op de hoogte van de maatschappelijke druk en hebben ook een commercieel belang bij zo min mogelijk overschot. Maar onderzoeken verlopen grillig, timing van dierproeven is vaak onvoorspelbaar en er staat altijd veel (tijds)druk op. Daarom blijft het systeem zoals het is. De overschotten zouden aanzienlijk kunnen worden teruggebracht wanneer alleen gericht gefokt werd voor experimenten die volledig voorbereid en uitgewerkt zijn tot op het niveau van de werk-/studieprotocollen. Downside voor onderzoekers is dat ze vanaf het moment van finaliseren van hun studieprotocol vervolgens nog (ongeveer) 3 maanden moeten wachten voor de dieren geleverd kunnen worden. Het zou de moeite waard zijn om in samenwerking met fokkers te berekenen hoeveel dieren dat zou schelen en dan de ethische afweging te maken tussen snelheid van onderzoek en het aantal dieren dat onnodig wordt gefokt en gedood.

Reactie van Envigo

Envigo voelt zich sterk verbonden met de 3 V's en heeft de overtuiging dat het tijdig bestellen van proefdiermodellen kan leiden tot een reductie van overschotten. In de praktijk wordt echter maar een klein deel van alle orders dermate ruim van tevoren geplaatst, zodat fokken op aanvraag slechts beperkt mogelijk is. Het resultaat hiervan is dat we genoodzaakt zijn het merendeel van onze productieniveaus en voorraden te baseren op historische verkoop.

Reactie van Monique Janssens, Instantie voor Dierenwelzijn Utrecht

Pieter Verbost heeft een goed punt: fokoverschotten moeten voorkomen worden. Hij doet daartoe een aantal nuttig suggesties. Echter, zijn standpunt over herplaatsing deel ik niet. Het één sluit immers het ander niet uit. In Utrecht werken we tegelijkertijd aan het terugdringen van fokoverschotten en herplaatsing van knaagdieren. "Animal Rights" is daar mede de aanstichter van. Het onderwerp herplaatsing kwam ter sprake in ons jaarlijkse overleg met hun voorman Robert Molenaar. We waren het erover eens dat elk dier telt: waarom doe je voor een hond of kat wel moeite en voor een muis of rat niet? Omdat het dier kleiner is? Omdat er meer van zijn? Wij vonden dat geen goede redenen. We zijn gaan brainstormen en hebben daar de Dierenbescherming en de Stichting Hulp en Herplaatsing Huisdieren bij betrokken, en later knaagdierenopvang "Het Knagertje". Hun expertise en ervaring waren zeer welkom.

Naar aanleiding van de brainstorm heb ik samen met mijn collega's Pascalle van Loo en Fred Poelma het Utrechtse herplaatsingsbeleid nog eens tegen het licht gehouden en criteria geformuleerd voor herplaatsing van muizen en ratten (tot één jaar oud, altijd in groepjes, geen mannelijke muizen, ruim verblijf, kooiverrijking, etc.). Intern zijn we nagegaan op welke afdelingen wel eens dieren overschieten die niet meer zinvol ingezet kunnen worden, want hergebruik of weefselgebruik gaat voor. Robert Molenaar vond in zijn netwerk adoptanten, en zo zijn we na de zomer gestart met de eerste herplaatsingen bij particulieren.

Inmiddels zijn er al vele tientallen muizen geplaatst. Over de screening van de adoptanten denken we nog na. Tot nu toe komen ze via-via. Als ze een foto sturen van hun kooi, vertrouwen we erop dat die echt is. Ook tekenen ze een overeenkomst die de verantwoordelijkheid voor de gezondheid van de dieren bij hen legt. Een aantal van hen is de appgroep "Muizenissen" gestart, wat het enthousiasme voor een goede verzorging alleen maar stimuleert. We beseffen dat één en ander nog beter kan, en werken nog aan het proces, samen met onze partners. Ongetwijfeld zullen we nog tegen problemen aanlopen, maar we hebben nu al de indruk dat we via deze weg een aardig aantal dieren aan een pensioen kunnen helpen. Ook Pieter kan blij zijn, want de pilot brengt scherp aan het licht waar we nog aan het vermindere van fokoverschotten kunnen werken.

Wie meer wil weten over onze aanpak, is welkom om te informeren, want we hopen dat onze pilot veel navolging zal vinden. Omdat elk dier telt.

«

DORSET ID
IDENTIFICATION

Fabrikant van RFID systemen

- RFID Tags
- draagbare scanners
- stationaire decoders + antennes
- klantspecifieke software
- sensoren tbv monitoring
temperatuur & RV in ruimtes

tel. 0543 477119 - Email: id@dorset.nu